

ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)
12 juni 1986 *

In zaak 229/84,

Maria Sommerlatte, gepensioneerd ambtenaar van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, wonende te St.-Blasien (BRD), vertegenwoordigd en bijgestaan door V. Biel, advocaat te Luxemburg, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg te diens kantore, 18 A, rue des Glacis,

verzoekster,

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door H. Étienne, juridisch hoofdadviseur, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij G. Kremlis, lid van de juridische dienst van de Commissie, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende een beroep tot schadevergoeding, gebaseerd op aansprakelijkheid van de Commissie wegens haar verzuim om haar gepensioneerde personeelsleden tijdig te informeren over bepaalde wijzigingen in de Duitse wettelijke regeling inzake de ziekteverzekering,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, Y. Galmot en C. Kakouris, rechters,

advocaat-generaal: M. Darmon

griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 december 1985,

het navolgende

* Procestaal: Frans.

ARREST

(omissis)

In rechte

- 1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 12 september 1984, heeft M. Sommerlatte, gepensioneerd ambtenaar van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, beroep tot schadevergoeding ingesteld, omdat de Commissie aansprakelijk zou zijn wegens de niet-nakoming van haar verplichting om verzoekster bijstand te verlenen.
- 2 Blijkens het dossier was verzoekster, die gepensioneerd is in het kader van het communautaire stelsel, via de Barmer Ersatzkasse (hierna: BEK) tevens aangesloten bij de Duitse ziektekostenverzekering. Haar bijdragen aan de BEK werden tot einde 1982 berekend op grond van haar in Duitsland ontvangen pensioen, zonder dat haar inkomsten uit het gemeenschapspensioen in aanmerking werden genomen.
- 3 Bij het Renten Anpassungsgesetz 1982 van 4 december 1981 werd in de Reichsversicherungsgesetz (hierna: RVO) een nieuwe § 180 ingevoegd, op grond waarvan bij de berekening van verzoeksters bijdragen aan het Duitse stelsel per 1 januari 1983 ook haar inkomsten uit het gemeenschapspensioen in aanmerking moesten worden genomen. Overeenkomstig § 23 van het Renten Anpassungsgesetz 1982, waarbij § 534 RVO werd gewijzigd, kon verzoekster, die tot dan toe in Duitsland verplicht verzekerd was, echter om uittreding uit de BEK verzoeken, indien zij het bewijs leverde dat zij bij een andere instelling voor ziektekostenverzekering was aangesloten en op voorwaarde dat het desbetreffende verzoek uiterlijk op 31 maart 1983 werd ingediend.
- 4 Attent gemaakt op de problemen die deze nieuwe Duitse wettelijke regeling deed rijzen, heeft de Commissie op grond van artikel 13, tweede alinea, van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten, volgens hetwelk de door de Gemeenschappen betaalde salarissen en lonen van nationale belastingen zijn vrijgesteld, elk van de zeven ontvangers van een gemeenschapspensioen die van zich hadden laten horen, op 17 november 1982 een standaardbrief gestuurd waarin zij hun adviseerde, het bedrag van hun gemeenschapspensioen niet bij de Duitse fond-

sen aan te geven. Van de belanghebbende gepensioneerden was verzoekster de enige die niet van zich had laten horen. Nadat de Duitse autoriteiten zich daartegenover echter hadden beroepen op 's Hofs arrest van 25 februari 1969 (zaak 23/68, Klomp, Jurispr. 1969, blz. 43), zond de Commissie op 16 maart 1983 die gepensioneerden een tweede standaardbrief, en vestigde zij hun aandacht op de mogelijke gevolgen wanneer zij het bedrag van hun gemeenschapspensioen niet bij de Duitse autoriteiten zouden aangeven, en wees zij op de mogelijkheid tot 31 maart 1983 uit het Duitse stelsel uit te treden. Bij deze brieven voegde zij een verklaring volgens welke de gepensioneerde bij het communautaire stelsel van ziektekostenverzekering was aangesloten. Verder deelde de Commissie de betrokkenen in de Personeelskoerier van 28 maart 1983 mee dat zij tot 31 maart om uittreding uit de BEK konden verzoeken.

- 5 Verzoekster, die het bedrag van haar gemeenschapspensioen aan de BEK had meegedeeld, ontving van deze laatste een brief, gedateerd 2 maart 1983, waarin haar maandelijkse bijdrage aan de Duitse ziekteverzekering, berekend op grond van haar gemeenschapspensioen, werd bepaald op 140,19 DM, d.w.z. 6,05% van dat pensioen. Bij brief van 4 maart 1983 aan de BEK informeerde verzoekster naar de wettelijke mogelijkheid om van deze bijdrage te worden vrijgesteld. In haar antwoordbrief van 18 maart 1983 deelde de BEK haar mee dat zij tot uiterlijk 31 maart 1983 uit het nationale stelsel kon uittreden. Verzoekster betwist deze brief te hebben ontvangen.
- 6 Daar verzoekster eerst op 29 november 1983 had gevraagd uit het nationale stelsel uit te treden, werd haar verzoek op 15 december 1983 als tardief afgewezen.
- 7 In de tussentijd wendde verzoekster zich op 27 augustus 1983 tot de Commissie met een verzoek in de zin van artikel 90 Ambtenarenstatuut. Zij verzocht om verhoging van haar gemeenschapspensioen, overeenkomende met het bedrag waarmee haar pensioen door haar maandelijkse bijdrage aan de Duitse verzekering was verlaagd.
- 8 Dit verzoek werd op 6 oktober 1983 afgewezen, op grond dat de pensioenrechten in het Ambtenarenstatuut zijn vastgesteld, zodat zij niet met inachtneming van andere factoren konden worden gewijzigd.

- 9 Op 24 december 1983 diende verzoekster bij de Commissie een klacht in, als bedoeld in artikel 90, lid 2, Ambtenarenstatuut. Deze klacht werd eerst stilzwijgend afgewezen, maar nadien ook uitdrukkelijk — binnen de beroepstermijn van artikel 91, lid 3, Ambtenarenstatuut — bij besluit van 18 juli 1984, waarna verzoekster op 12 september 1984 het onderhavige beroep heeft ingesteld.
- 10 Verzoekster stelt dat zij schade heeft geleden door een administratieve fout van de Commissie, die haar op een dwaalspoor had gebracht door aanvankelijk de mening te huldigen dat de nieuwe Duitse wettelijke regeling onverenigbaar was met het gemeenschapsrecht en vervolgens van mening te veranderen zonder haar te waarschuwen. Ook verwijt verzoekster de Commissie dat zij de betrokken gepensioneerden te laat, namelijk eerst via de Personeelskoerier van 28 maart 1983, heeft ingelicht over de mogelijkheid om uit het Duitse stelsel uit te treden, dat zij haar de verklaring van aansluiting bij het communautaire stelsel, bedoeld voor haar uittrekking uit de BEK, met meer dan vier maanden vertraging heeft doen toekomen en ten slotte dat zij tegen de Bondsrepubliek Duitsland niet een beroep krachtens artikel 169, tweede alinea, EEG-Verdrag heeft ingesteld wegens schending van de uit het gemeenschapsrecht voortvloeiende rechten en beginselen door de nieuwe nationale wetgeving betreffende de ziekteverzekering.
- 11 Verzoekster acht het gedrag van de Commissie in strijd met haar bijstandsverplichting ex artikel 24 Ambtenarenstatuut, met het beginsel van het gewettigd vertrouwen en met de regels van behoorlijk bestuur; bijgevolg levert dit een dienstfout op, die haar schade heeft veroorzaakt.
- 12 Verzoekster raamt de haar opgekomen actuele en toekomstige schade op 6,05% van haar pensioen en vordert dat haar schadevergoeding niet in de vorm van een kapitaaluitkering, maar in de vorm van een maandelijks compensatie van de geleden schade wordt uitgekeerd. Zij wijst erop, dat dit bedrag niet als een verhoging van haar pensioen ten laste van het pensioenfonds, maar als een vergoeding ten laste van de begroting van de Commissie moet worden beschouwd.
- 13 De Commissie betoogt, dat het middel volgens hetwelk zij bij het Hof tegen de Bondsrepubliek Duitsland een beroep krachtens artikel 169, tweede alinea, EEG-Verdrag had moeten instellen, ontvankelijk noch gegrond is. Bovendien is zij van mening, dat een beroep krachtens artikel 179 EEG-Verdrag niet kan worden ge-

bruikt om indirect een uitspraak te verkrijgen over de vraag, of het gemeenschapsrecht zich verzet tegen de Duitse wettelijke regeling betreffende de ziektekostenverzekering en tegen de verplichting van de gemeenschapsgepensioneerden om op basis van hun pensioen bijdragen aan dit stelsel te betalen.

- 14 Volgens de Commissie moet het geding bijgevolg worden beperkt tot de vraag, of zij als tot aanstelling bevoegd gezag in strijd met haar bijstandsverplichting jegens verzoekster heeft gehandeld.
- 15 In dit verband merkt de Commissie op, dat zij de ontvangers van een gemeenschapspensioen, die haar hun geval hadden voorgelegd, tijdig in kennis heeft gesteld van de mogelijkheid van uittreding uit het Duitse stelsel van ziektekostenverzekering en daartoe bij haar brieven aan deze ambtenaren een verklaring van aansluiting bij het communautaire stelsel van ziektekostenverzekering heeft gevoegd, en dat verzoekster een van deze brieven kende, aangezien zij hem bij haar klacht van 24 november 1984 had gevoegd.
- 16 De ratio van artikel 24 Ambtenarenstatuut berust volgens de Commissie op de gedachte dat zij verplicht is bijstand te verlenen, wanneer een ambtenaar deze bijstand nodig heeft om zich te verdedigen; verzoekster had deze bijstand evenwel niet echt nodig gehad, voor zover zij wist dat zij uit het Duitse nationale verzekeringsstelsel kon uittreden, zowel door het verzoek van de BEK om haar het bedrag van haar gemeenschapspensioen op te geven als door de daaropvolgende briefwisseling tussen de BEK en verzoekster, die uitmondde in de brief van 18 maart 1983, die de BEK volgens haar verklaringen aan verzoekster heeft gezonden.
- 17 Had verzoekster haar aanvraag tot uittreding uit het Duitse stelsel ingediend op het tijdstip waarop zij naar eigen zeggen van die mogelijkheid had kennis genomen, dus op 5 of 6 april 1983, dan had zij — aldus nog steeds de Commissie — afwijzing van dit verzoek door de Duitse autoriteiten wegens te late indiening kunnen voorkomen, want in een ander geval hebben deze autoriteiten de termijn verlengd. Verzoekster zou de Commissie nooit hebben verzocht om afgifte van een verklaring van aansluiting bij het communautaire stelsel, die zij overigens niet van plan zou zijn geweest te gebruiken, daar verzoekster, zoals uit haar briefwisseling met de BEK blijkt, betaling van de bijdrage op grond van haar gemeenschapspensioen wilde vermijden, doch niet uit het Duitse stelsel wilde uittreden.

- 18 Ten slotte betoogt de Commissie, dat de wijziging in haar oorspronkelijk standpunt betreffende de verenigbaarheid van de Duitse wettelijke regeling met het gemeenschapsrecht geen schade heeft berokkend aan de betrokken gepensioneerden die haar op hun geval opmerkzaam hebben gemaakt of die de instructies in de mededeling aan het personeel van 28 maart 1983 hebben gevolgd.
- 19 Opgemerkt zij dat naar de bewoordingen van artikel 24 Ambtenarenstatuut deze bepaling de gemeenschapsinstellingen enkel lijkt te verplichten om in dienst zijnde ambtenaren en personeelsleden bijstand te verlenen; deze bepaling heeft evenwel een meer algemene strekking: zij dient de ambtenaren en personeelsleden in actieve dienst zekerheid te bieden voor het heden en de toekomst, ten einde hen in staat te stellen, in het algemeen belang van de dienst, hun taken beter te vervullen. Bijgevolg heeft de aan de gemeenschapsinstellingen opgelegde bijstandsverplichting ook betrekking op het gepensioneerde personeel.
- 20 Het staat in beginsel aan de betrokkene om een verzoek om bijstand in te dienen bij de instelling waartoe hij behoort. Op grond van buitengewone omstandigheden kan de gemeenschapsinstelling evenwel verplicht zijn, ambtshalve zonder voorafgaand verzoek van de betrokkene in een bepaalde vorm bijstand te verlenen.
- 21 Dit is met name in casu het geval. Zoals blijkt uit het dossier, was de Commissie aanvankelijk van mening, dat de nieuwe Duitse wettelijke regeling onverenigbaar was met het gemeenschapsrecht en maande zij de ontvangers van een gemeenschapspensioen, die van zich hadden laten horen, aan om het bedrag van hun pensioen niet bij de nationale instelling aan te geven. Na overleg met de Duitse autoriteiten adviseerde de Commissie bij een standaardbrief van 16 maart 1983 deze gepensioneerden nadien echter dat zij om uittreding uit het Duitse stelsel zouden verzoeken, en zond zij hun te dien einde een verklaring van aansluiting bij het communautaire stelsel toe.
- 22 Vast staat ook, dat het aantal ontvangers van een gemeenschapspensioen, dat door de nieuwe Duitse wettelijke regeling werd geraakt, zeer beperkt was; volgens de gegevens van de Commissie zelf waren het acht personen die, met uitzondering van verzoekster, van zich hadden laten horen en door de Commissie individueel waren ingelicht. Ofschoon verzoekster ter zake niet van zich had laten horen, wist de Commissie toch dat zij bij de BEK was aangesloten. Zij had haar bijgevolg op dezelfde wijze als de anderen persoonlijk moeten inlichten.

- 23 Voorts zij opgemerkt, dat verzoekster door de mededeling van de Commissie in de Personeelskoerier van 28 maart 1983, te laat is ingelicht; op grond daarvan was het haar niet mogelijk, vóór 31 maart 1983 om uittreding uit het nationale stelsel te verzoeken.
- 24 Daaruit volgt dat de Commissie verzoekster niet tijdig heeft ingelicht over haar werkelijke standpunt betreffende de verenigbaarheid van de nationale wettelijke regeling met het gemeenschapsrecht en over de mogelijkheid om vóór 31 maart 1983 uit de BEK uit te treden.
- 25 Dit verzuim van de Commissie was één van de oorzaken waardoor verzoekster bij het nationale stelsel van ziektekostenverzekering bleef aangesloten.
- 26 Het verzuim van de Commissie was echter niet de enige oorzaak waardoor verzoekster bij het nationale stelsel van ziektekostenverzekering bleef aangesloten. Verzoekster heeft de Commissie namelijk noch aan het begin, zoals de andere betrokken gepensioneerden hebben gedaan, noch na ontvangst van de brief van 2 maart 1983, waarin de BEK haar het bedrag van haar maandelijkse bijdrage op basis van haar gemeenschapspensioen meedeelde, op haar situatie opmerkelijk gemaakt. Evenmin heeft zij bij de BEK inlichtingen gevraagd omtrent de mogelijkheid om uit het Duitse stelsel uit te treden.
- 27 Bijgevolg is de schade die verzoekster is opgekomen doordat zij blijft aangesloten bij het nationale stelsel en doordat zij verplicht is aan dit stelsel bijdragen te betalen op basis van haar gemeenschapspensioen, zowel door het gedrag van de Commissie als door dat van verzoekster zelf veroorzaakt.
- 28 Overigens zij opgemerkt dat het behoud van haar aansluiting bij de BEK voor verzoekster bepaalde voordelen meebrengt, in de vorm van eventuele uitkeringen die zij uit dien hoofde kan ontvangen; bij de bepaling van de door haar geleden schade moet dit in aanmerking worden genomen.
- 29 Gelet op een en ander, dient de Commissie te worden veroordeeld om verzoekster maandelijks een bedrag te betalen dat gelijk is aan 50% van de op basis van haar gemeenschapspensioen berekende bijdrage, die verzoekster maandelijks aan de BEK moet betalen.

Kosten

30 Volgens artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering blijven de kosten door de instellingen ter zake van beroepen van ambtenaren gemaakt, te hunnen laste. Bijgevolg dient de Commissie haar eigen kosten te dragen.

31 Ingevolge artikel 69, paragraaf 3, eerste alinea, kan het Hof de proceskosten geheel of gedeeltelijk compenseren, indien partijen onderscheidenlijk op een of meer punten in het ongelijk worden gesteld. Aangezien in casu de Commissie op een aantal punten in het ongelijk is gesteld, dient zij de helft van de kosten van verzoekster te dragen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

rechtdoende:

- 1) Veroordeelt de Commissie om verzoekster maandelijks een bedrag te betalen dat gelijk is aan 50% van de op basis van haar gemeenschapspensioen berekende bijdrage die verzoekster maandelijks aan de Barmer Ersatzkasse moet betalen.
- 2) Verstaat dat de Commissie, naast haar eigen kosten, de helft van de kosten van verzoekster zal dragen.

Everling

Galmot

Kakouris

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 12 juni 1986.

De griffier

P. Heim

De president van de Derde kamer

U. Everling